

La Convention des Nations Unies relative aux Droits des Personnes Handicapées

Traduite en langue facile à lire

Suisse : Association Francophone Confédération d'Aide aux Handicapés Mentaux (AFrAHM asbl)

Traduction en Mooré par : Direction du Continuum d'Education Multilingue (DCEM) du Ministère de L'Education Nationale, de l'Alphabétisation et de la promotion des Langues nationales du Burkina Faso, Juillet 2019

No-gângr sên kêed ne komes -râmb yelle

Ne buud goam kaoreng sên ya nana

Tùumda koe-zut seb-vâ nens wilgri

1.	No-gânegrâ	5
2.	Ya boê?	5
3.	No-gânegra koe-zut kânsemsâ	5
4.	Têmsa sên togd n maane.....	5
5.	Zem-taaba	6
6.	Komes pogsâ togd n paama gesg soama	6
7.	koamb nins sên ya komes-râmba togd n paama gesg soama.	6
8.	Wilig-y neba komsma sên ya a soaba.....	7
9.	Yâl n ta zîisî	7
10.	Noor tà vààmde.	7
11.	Yell-Yâgdse	8
12.	Tôoga gelgr tàrg ned fâa yînga.....	8
13.	bù-kaoor zîigê kênde.....	8
14.	Soog-m-meng tà rabeem ka beê ye.	8
15.	Ra yà sên paam namsg bà sàbg wêng ye.	9
16.	Ra yà sên paam modgr bà namsg ye.....	9
17.	Tà kogl komes râmba burkîndâ.....	10
18.	Tà gô la tall tênga	10
19.	Soog-m-meng vààm la vàànd ne neba.....	10
20.	Ned fâa kêna	10
21.	Tà tôog n togs f sên dat la tôog n paam kibay.	10
22.	Ned fâa vààm	11
23.	Buud la zaka	11
24.	wubrâ	11
25.	laafà wâ.....	12
26.	Komes-râmba pân-tôogo.	12
27.	Tùùma	13
28.	Vààma sên ya a soaba.....	13
29.	Kêes-m-meng polêntik pùga.	14
30.	Yî-wàsgri la yam-leo yèl wèngê.....	14
31.	Kibayâ.....	15

32.	Têmsa tùumda ne taaba.	15
33.	Tà ning tōogâ a nao-kêndr zugu Goofneer dâmba segd n:	15
34.	Komes-râmb kô-n-mongra sulli.....	16
35.	Têmsa tùuma wilgri	16
36.	Tùum kaset sebr vaeesgo.....	16
37.	Sullâ ne têmsâ-râmb tùumda ne taaba.....	16
38.	Sullâ na n tùma a wâ ne sul-bèd a taabâ	16
39.	39 Sullâ tùum kaset sebre.....	16
40.	Têmsâ-râmb sên tik b nuss no-gânegrâ yîng seg taaba	17
41.	tùumâ kaset sèeb la kibay a taab bîngri.....	17
42.	no-gânegrâ nug-tikri	17
43.	têmsâ wùm-taaba	17
44.	Têms sulli	17
45.	Wakat bùg la no-gânegrâ na n singe.....	17
46.	Zânsng soya.....	17
47.	Tegsg no- gânegrâ pùga	17
48.	Têng sâ n wat rat n yi no-gânegrê wâ	18
49.	Kibay sên tôe n ta ned fâa no-gânegrâ tog n bee nems buud fâa pùgê.....	18
50.	no- gânegrâ sên lebg ne buud a taab goama.....	18

1. No-gânegrâ

No-gânegrâ yetame tà têmsa tog n maaname tà komes râmba paam ninsaalb kô-mongra wa neba fâa.

2. Ya boê?

No-gânegrâ dat n yeelame tà kaool la têms wùsg naag taab n maan bûmb zugu.

Ka, ya no-gânegr komes- râmba kô-mongra wèèngê.

Kibar kàsgo yaa tà sông komes- râmba tà b tôog n gom la b wùm koesâ.

Makre: logdànatèèr dâmbâ, kaoreng-nana bà baray wâ.

Bakr dat yeelame tà geelg neb toor-toore, bà zêng ned a sên ya koames yînga.

Sên bak-a soaba, ya ned b sên zêng bûmb wèèngê.

Goam ya soy nins fâa ned sên tûud n gomd ne a to, sên naag ne mugnum goam fâa.

Ninsaal kô-n-mongrâ yaa ninsaal buud fâa sên tog n paam sên ya tàlae komes- râmba fâa me yînga.

3. No-gânegra koe-zut kânsemsâ

Neba tara lohorom ne b yam-yâgsa wâ. Ned ba a ye ka togd n paam zêngr ye.

Komes-râmba tog n vàà ne nin-buiidâ.

Komes-râmbâ la koamb sên ya komes-râmba tog n paama nanebo.

Neba fâa tog n paama zu-noog a yembr tà zêngr kaê ye.

Pagba ne raopa fâa togd n paama zu-noog a yembre.

4. Têmsa sên togd n maane

Têmsa fâa togd paama kaset vêeneg tà b gelgda komes- râmba wa sên zems la tà b paamda ninsaal kô-n-mongra.

Têmsa wùma taab n na:

- dâk noy la tô
- d sên kôt komes-râmba pel-keglem ne b kô-n-mongrâ.
- tek tôod nins sên ka zems ne komes-râmbâ.
- paam kaset vêeneg tà b geelgda komes-râmbâ kô-n-mongrâ politika noy yâgsg pùgê.
- da wa maan bûmb sên kâàsd tô-kâng ye.
- paam kaset vêeneg tà goofneerâ la pâ-soaadba maanda tô-kânga sên yeelâ.
- paam kaset vêeneg tà ned ka zêngd komes-râmba ye.
- paam kaset vêeneg tà fâa maana neba fâa yînga sên naag ne komes-râmbâ. bà b toeeng ya nana.
- dâk bâng-paalsâ n sông komes-râmbâ.
- kô komes-râmbâ kibay vêenes sên na n naf-ba. Zâms neba tô-kângâ.

Têmsa fâa saagdame tà b na n maana b pâng sên toê fâa n paam kaset vêeneg tà komes-râmba paamda zakse, wubr la tàpg tà zêngr ka beê ye.

Têmsa fâa tog n kêesa komes-râmba tôod paalsa viglu la politikâ pùga.

5. Zem-taaba

Têmsa sakame tà neba fâa zema taaba sâ n ya ne tôoga la tà b ka tôe n zêng komes râmba ye.

Komes râmb nins sên tagsd tà b be zêngr pùga toê n kênga bù-kaoodb nengê.

6. Komes pogsa togd n paama gesg soama

Têmsa sakam tà komes râmb sên ya pagb la kom-pugli mi n be zêngr pùga.

Têmsa togd n paama kaset vêeneg tà pagb la kom-pugli sên ya komes râmb tara vâàm sên pid zâng wa neb a taaba tà weoogr ka be ye.

7. Koamb nins sên ya komes-râmba togd n paama gesg soama.

Têmsa sakame tà koamb nins sên ya komes-râmba ne koamb a taaba fâa ya a ye la tà b togd n gesa-b yell wa koamb a taaba tà zêngr kaê ye.

Sên ya soama biig yîng togd n yâ sên tara yôod n yâàdâ.

Têmsa sakame tà koamb sên ya komes-râmba tara noor tà gom b mensa yelle. B na n kô-b la sôngr bôn-kang yínga.

8. Wilig-y neba komsma sên ya a soaba.

Têmsa sakame tà na n wilg neba komsma sên ya bûmb ninga. Têmsa na n le yeelame tà komes-râmba tara noor ne ninsaal kô-n-mongra wa neba taaba me.

Têmsa sakame tà komes-râmba tôe n maana bûmb wùsgo.

Nan n yàà ne:

- Yam-wekr-sôsg sên na yàl n tek neba tagsg sên kêed ne komes-râmba vààm.
- tà wilg neba tùùm nins komes-râmba sên tôe n tùùma.
- tà zâms koamba tà b ges komes-râmba wa neb a taaba tà zêngr kaê ye.
- tà kos kibay kàtbâ tà b wilgd komes-râmba soama.

9. Yàl n ta zîisi

Têmsa tog n manesa zîis nins komes-râmba sên tôe kênga soy. Dat n yeelame tà zîig fâa. Goofneera rootâ wa logtoy-yi-bèda, karên-dot la so-toksa zîis sên tûud n kêedê wâ tog n manesam tà zems soama. Kibaya kûun togd n yà soama zânga.

Sèba togd n yà ne karên-nana la ne baray.

Wilgds la bilgdsâ ne buuda goam togd n yà wùsg goofneera rotê.

Soy tûuds n togd n zînd sên na yàl n bâng sên na n maaneg n tôog n kê goofneera tùùm zîisê nana-nana.

Neb nins fâa sên tar tùùm noya togd n modgame tà komes- râmba yàl n kê b tùùma zîisê yà nana.

Zâmsg sên wilgd na yàl n tôog n kê zîigê nana togd n zîndame. Komes-râmba togd n paama zamaana bâng-paalsâ.

10. Noor tà vààmde.

Neba fâa tara noor tà vàànd, sên naag ne komes-râmba.

Têmsa togd n paama kaset vêeneg tà komes-râmba tara lohorom tà vâànd b vâàma wa neba taabâ.

11. Yell-Yâgdse

Komes-râmba togd n paama koglg sabab wêens wakate, makre, wa seb-bèd sasa.

12. Tôoga gelgr tàrg ned fâa yînga

Tôoga togd n geelga komes- râmba bûmb a yembr wa ned buud fâa.

Komes-râmba tara noor tà yâk yam sên kêed ne b vâàma yèl- kêsemse.

Komes- râmba togd n paama sôngr b sâ n wa rat la b paam yâagr b yam- yâksa wâ pùse.

Ned sâ n sàd rat tà b reeg a zîig n gome, togdame tà kaset vêeneg zînd tà b gom-a zîigê soama.

Komes- râmba tara noy- kânsa me:

- Tà tall wala tà kô b paongo.
- Tà gàbl b meng ligdi. Tà peng ligdi.
- Tà zâ b ligd la b roto.
- Têmsa togd n sônga komes-râmba n zâ b paoongâ.

13. bù-kaoor zîigê kênde.

Bù-kaora taoore, komes-râmba tara ninsaal kô-n-mongra wa ned buud fâa.

Komes-râmba tôe n kosa sôngr sên zems sên na yâl tà b paam kaset vêeneg tà b kô-n-mongrâ pidame.

Têmsa togd n maana zâmsd buud toor zall neb nins sên tûmd n kôt sari wâ, polààsâ la bâens roogâ sên na yâl tà b tôog n sông komes-râmbâ.

14. Soog-m-meng tà rabeem ka beê ye.

Komes-râmba togd n tara sog-m-meng hal tà rabeem kaê ye.

B ka tõe n kêes komes-râmba bâens roog b komsma yîng ye. La sâ n ka tà tõe n kõe noor b sên maan bûmb a sên gâdg yînga.

Komes-râmb sâ n be bâens roogo, b togd n gesa b yell wa tõe-kângâ sên gânegâ.

Komes- râmba togd n paama ninsaal kõe-n-mongra sên zems ne tõe nins sên be tõe n taab sùkâ.

Tõe n kota tõe n taab sùkâ:

- Kõe komes-râmba vênem fasà sên kêed ne b kõe-n-mongrâ.
- Sông la teel-b sên na n yâl tà b tõe n gom n yi bûd kaor zîngê.
- Kõe komes-râmba tara lohorom tà b kos tà bû-kaodb mi n lebg n ges b sêbâ wa neba fâa sên tõe n kosâ.

15. Ra yà sên paam namsg bà sàbg wêng ye.

Ka togd tà b namsg bà b maan komes-râmba sàbg wêng ye.

Komes-râmba ka tõe n dâk n pug bângr ye sên yâada bângr baob sên kêed ne ninsaal laafâ wâ wèngê sâ n ka mikame tà b sakame tà b maane woto.

16. Ra yà sên paam modgr bà namsg ye.

Tõe n togd n paama kaset vêneg tà komes râmba tara koglg ne modgre, la tà b ka tûnugd b zaksê wâ bà yàng n maand bûmb a to ye.

Tõe n togd n gâdga wêgbâ la b paam kaset vêneg tà zâmsg sên na n puk wêgba la b wilg-ba beeme.

Tõe n togd n paama kaset vêneg tà komes-râmba-sôngr sullâ tara gesg sên sek sên tõe n gâdg wêgba.

Tõe n togd n paama kaset vêneg tà komes-râmb nins sên paam wêgba paamda sôngr la teelg wa sên segd sên na yâl tà b paam koglg la b yîm b toogâ.

Tõe n togd n paama kaset vêneg tà b tara tõe n puks wêgba la tà tall wêgdba n kêng bûud zîngê.

Tõe n togd n maana gûusg ne pagba la koamba wêgbâ.

17. Tà kogl komes râmba burkîndâ

Komes-râmba yînga ne b sààga ya bâmb n so la b togd n nane-b- la wa neba fâa.

18. Tà gô la tall tênga.

Komes-râmba tara noor tà:

- yâk zîig ning b sên dat n vàànd la b gôod wa b sên date. N tall tênga(n yà têng-n-biiga).
- tall sèb wala paaspoore. Tà yi têngâ ba ne bâmb têngê wâ.
- koamb nins sên ya komes-râmba segd n paama yùùre, n yà têng-n-biiga, la sâ n tôe, n bâng b roagdb la tà b wub-ba.

19. Soog-m-meng vààm la vàànd ne neba

Têmsa togd n paama kaset vêeneg tà komes-râmba tôe n vàànda wa b sên dat la b kêes b meng naag taab n vàànda pùga. komes râmba tôe n yâka:

- zîig ning b sên và wâ
- neb nins b sên và ne wâ
- sôngr sull nins b sên dat hal ba ned kam meng sôngre.
- sôngr nins sên mi n beê wâ la tà paam gesg soama.

20. Ned fâa kêna

Têmsa togd n paama kaset vêeneg tà komes-râmba tara lohorom ne b kêna.

B togd n:

- sônga komes-râmba tà b soog b meng b kêna pùga
- paama sôngr sên segd ne komes-râmba b kêna yînga
- paam kaset vêeneg tà sông-kâns ka toog wùsg ye. La tà wilg sên maand to-to n paam sôngrâ
- kenga sull bèda raood tà b geelg yèl nins fâa komes-râmba sên tôe n segâ.

21. Tà tôog n togs f sên dat la tôog n paam kibay.

Têmsa togd n paama kaset vêeneg tà komes-râmba tôe sokame la b kô koes la b togs b sên date.

Dê yînga, têmsa togd n:

- kô komes-râmba koees soama ne karen nana.
- n sak tà b tõe gom ne bilsgu wal ne baray bà goam buud a taaba.
- keng goofneera tùùm noy tà b tall koees wùmb sên ya nana.
- keng kibay kàtba raood tà komes-râmba tõe n paam b tùùm-noya n ta nana-nana.

22. Ned fâa vâàm

Komes-râmba tara noor ne b meng vâàm yelle.

Têmsa togd n paama kaset vêeneg tà komes-râmba ned fâa vâàm yèl-soaldg sên pa yelgd ye.

23. Buud la zaka

Têmsa togd n paama kaset vêeneg tà komes-râmba tara no- kânsa me sên kêed ne kâadma, ne zaka la ne ned fâa lagem-n-taar ne a to wèèngê.

Têmsa togd n paama kaset vêeneg tà:

- Komes-râmba tara noor tà kê kâadem la tà rog kamb b sân data.
- Komes-râmba tara noor tà rog kamb sôor b sên dat la b sên dat sasa ninga. La tà b ka tog n gâdg-b tà ka tû ne b raab ye.
- Komes-râmba tara noor tà yôgnog b zaka vâàm la tà paam kibay sên tõe n sông-b rê yînga.
- komes-râmba togd n paama sôngr n tõeog n wub b kamba.
- têmsa togsda ba-râmba la b sôngd-b tà b tõe n yà ba-sômse. Kamb sên ya komes-râmb tara noor tà b ra welg bâmb ne b rogdba tà ka tû ne b raab ye. Sâ n ka tà tõeoga n kô noor biiga neer wèèngê.
- Kamba neerâ n ya bôn-kâsêng n yààda.
- B ka togd n welg kamba ne b rogdba b ba-râmba sên ya komes-râmb bal yîng ye. Wakat kêere, buuda ned tõe n wuba biigâ.

24. wubrâ

Komes-râmba tara noor tà b wub-ba la b tara noor tà kê lekole.

Têmsa togd n paama kaset vêeneg tà komes-râmba paamda wubr la b tõe n tõeog n kênga taor ne bângr baoob b vâàma tèka.

B togd n maaname tà:

- komes-râmba paam pân-tôog n paase, n paam kàs-sàd ne b menga la b soog b zîig dûniyâ pùga.
- wubra zîis ka tôe n zâgs komes-râmba ye.
- Komes-râmba tara noor tà kê tênga lekol-soama wâ pùuga wa neba fâa, b ka segd n yao rê yîng ye.
- Komes-râmba tôe n sega b raabo wa b sên date
- komes-râmba regda sôngr sên zems n na zâmse.
- Komes-râmba tôe n zâmsa baray wala goam soy buud a taab b sên date.
- neba tôe n zâmsa gom bilsidim la b geelg-a wa mugsâ goama.
- kamb sên ya wùms la zoens tara noor tà b wub-ba la sôngr sên segd tà b tôe n karme.
- karên-saamb dâmba tara tùum minim soama.
- komes râmba tôe n kênga taor ne b karengâ b sâ n dat ba tà b ya bi-kâsenga.

25. laafà wâ

Kome-s râmba tara noor ne laafà, noor ne laafà wâ tùum-noya ba ne rog-yaagra fâa.

Têmsa togd n paama kaset vêeneg tà:

- komes-râmba paamda tàpg wa neba taaba.
- komes-râmba paamda tàpg wa b sên dat b komsma yînga.
- laafà wâ tùum noy pêe ne neba sên và zîig ninga.
- laafà wâ tùmtùmdb tàpda komes-râmba wa b sên tàpd neba taabâ.
- komes-râmba ka tar zêngr laafà bà yô-gûudum wèèngê b sên ya komes-râmb yîng ye.
- komes râmba ka yât tà b zâgs-b-la gesg bà tàpg b sên ya komes-râmb yîng ye.

26. Komes-râmba pân-tôogo.

Têmsa togd n paama kaset vêeneg tà komes râmba toê n vàànda soama b toor wa sên segda. B kôta sôngr laafà, tùuma, wubrâ la teel taab wèèngê.

Têmsa togd n maana gûusg ne komes râm̄ba ratem la b pân̄ga pînd-pînda sên na yàl t̄a b paam sôn̄gr buud f̄aa la b paam n ta t̄ùm-noy nins b sên dat̄a.

T̄ùm-noy bâmb togd n pên̄ega neba sên và zîis ninsa.

T̄umt̄umdba togd n paama zâms t̄a maan t̄ùm sôn̄go.

Têmsa togd n maana gûusg ne sôn̄gr nins la teed nins komes-râm̄ba sên segd n paama.

27. T̄ùma

Komes-râm̄ba tara noor t̄a t̄um wa neba taaba, n t̄um t̄ùm̄d ning b sên dat̄a la t̄a naf b vàama p̄uga.

Têmsa togd n modgame t̄a komes-râm̄ba paam t̄ùma:

- n vigl̄g t̄ood sên kôt kaset v̄eeneg t̄a b geta komes-râm̄ba yell soama t̄ùma zîisê.
- n paam kaset v̄eeneg t̄a komes-râm̄ba sên segd n paama, b sên segd n maan la b yaood t̄ùm wèngê ya a yembre ne neba taaba.
- n bân̄g t̄a komes-râm̄ba tara noor t̄a kê sêndika wa neba taabâ.
- n bân̄g t̄a komes-râm̄b t̄oe n naaga t̄ùma yôgnog la zâmsgâ n paam t̄ùma.
- n sôn̄g komes-râm̄ba t̄a b paam t̄ùm̄de, t̄a b paam t̄ùm-sôn̄go.
- n sôn̄g komes-râm̄ba t̄a b maan b meng t̄ùma.
- n sak t̄a t̄umt̄umdb nins sên ya komes râm̄ba t̄um tênga yîng bà logto yi-bèdê wâ.
- n sôn̄g t̄ùm no-bèda t̄a b kê komes râm̄ba t̄ùma.
- n paam kaset v̄eeneg t̄a komes râm̄ba tara t̄ùm zîis sên ya soama.
- n paam kaset v̄eeneg t̄a komes râm̄ba t̄oe n paama bân̄gr n paas b t̄ùma zîisê.
- n sôn̄g komes-râm̄ba t̄a b t̄og n lebg n dâk b t̄ùm̄de.

Têmsa togd n paama kaset v̄eeneg t̄a komes-râm̄ba ka t̄ùm̄d n kôt neb zaalem bà ne modgr t̄a b ka yaood-b ye.

28. Vàama sên ya a soaba

Komes-râm̄ba tara noor t̄a vàând và sôn̄go, b mens la b zaks râm̄b yînga. yaa sên kêed ne ràabâ, te-yerdse, zaksâ ne ko-yâlemdâ.

Komes-râmba togd n tôog n manega b vâama tà yâ sôama wa neba a taabâ.

Têmsa togd n paama kaset vêeneg tà:

- Komes-râmba paamda sôngr la teelg sôama sên zems ne b komsma nana nana.
- Komes-râmba, sên yâadâ kompugli wâ, pagbâ la kom-kânsemsâ segd n paama sôngr n tôog n vâand và sôngo.
- Komes-râmb nins sên yaa naong râmba segd n paama sôngr goofneera nengê.
- Komes-râmba segd n paama zaks nins goofneera sên met nin-buiida sôngr zîngâ.
- Komes-râmba tara noor tà reeg b rêtrèt wa neba fâa.

29. Kêes-m-meng polêntik pùga.

Komes-râmba tara noor tà kêes b meng polêntika pùg wa neba fâa: b tôe n vota ned wala neba tôe n vota bâmbâ.

Komes-râmba tara noor vot wèengê:

- tà vota zîigê taab sên n ya nana
- tà vota sân ya ned fâa n yâkd yam a yembre bala. tà paam sôngr wa b sên dat sâ n ya tàlae.
- tà komes-râmba tara noor tà kêes b meng sull bèd sên pa goofneera sullsi, la polântiks sulls pùse.
- tà komes-râmba tara noor tà kê komes râmb sullsê b yùur yînga.
- tà komes-râmba tara noor tà bao depitemd bà kôseyemd naam vota wakate.

30. Yî-wâsgr la yam-leo yèl wèengê

Komes-râmba tara noor tà maan yî-wâsgr la b yam-leo yèla.

Têmsa segd n paama kaset vêeneg tà teed wa sèba beeme.

Televizô, sinima la teyatr dâmba beeme.

Komes-râmba toê n kênd zîis wa mize râmbê wâ.

Komes-râmba toê n yâ reem deemdba.

Noya la tôoda ka gâdgr komes râm̄ba tà b ka toê n paam sèba la sinim dâm̄ba nana nana ye.

Wùmsa la neba taaba minindâ kênda sôama.

Komes-râm̄ba paamda sôngr yî-wâsgr zaala maaneg wakate.

Komes-râm̄ba tôe n maana komes-râm̄b yî-wâsgr la yam-leo-yèla taaba.

yî-wâsgra zîis la yam-leo-yèla zîis a taaba, ned tôe
n kê be nana-nana.

Koamb nins sên ya komes-râm̄ba tara noor ne yî-wâsgra la yam-leo-yèlâ.

31. Kibayâ

Têmsa togd n tigsâ kibay sên na sông-b tà b tôog n maan tô-kânga.

Neba yèla togd n pa neba ne taab sùka, ned fâa ne a yelle la b segd n tigs-b-la ne ninsaal kôn-mongra sên gâneg to-to wâ.

Têmsa togd n paama kaset vêeneg tà kibaya tata komes-râm̄ba.

32. Têmsa tùmda ne taaba.

Têmsa segd n tùmame sên na yâl tà tô-kânga tôoge.

B togd n paama kaset vêeneg tà:

“tùm ne taaba”, rat n yeelam tà tùm ne la tùm komes-râm̄ba yînga.

Têmsa pùàta kibaya, zâm̄sga la tùm-minima bângre sên na yâl tà neba fâa na tùm sôama.

Têmsa tùmda ne taaba n na paas raood ne vaees-n-bao wâ la b pùàt ne taab bûmb nins b sên paamdâ.

33. Tâ ning tôogâ a nao-kêndr zugu Goofneer dâm̄ba segd n:

paama zîig goofneer dâm̄ba sên na n segd taab n tôog n tà tô-kânga yâ.

paama tikr sên na tik n bâng tô-kânga sakre. Tâ naag komes râm̄b tôoga pùg-n-ges a sakra sên ya to-to.

34. Komes-râmb kô-n-mongra sulli.

Sull toor zall la têmesa togd n yâk sên na yàl tà b sak tô-kânga sôama. Sulla segd n tilga Nation unies.

35. Têmesa tùuma wilgri

Têng fâa segd n gùls n wilga tùmda sên yà to-to la tôoga sakr sên ta zîig ninga.

Têng fâa segd n toola a sebra sulla yùum a yiib ning sên pùgd tôoga sakr nug-tikrà.

36. Tùum kaset sebr vaeesgo

Sullâ tog n karma kasetâ sebr la a kô a tagsg sên kêed ne têmesâ râmb sên tôe n maane. Suulâ râmb tôe n boa kibay a taab n paase .

- Têng sâ n maan nao-maasem ne a tùumdâ kaset sebr kâsgo sullâ-râmb wilg-a lame tà b kôt-a-la kiuug a tâ sâ n pa rê b na n maama vaeesg tên-kâng pùgê.
- Têns niis fâa sên tik b nug no-gânegrê wâ tog n paama têns a taaba tùuma kaset sèba.
- Têng fâa tog n paama kaset véeneg tà b tùuma kaset sebrâ ne sullâ raabâ tôe n taa neba fâa.sullâ tôe toola sèbâ sul-bâoneg la sul-bèd sâ n dat b saglse.

37. Sullâ ne têmesâ-râmb tùumda ne taaba

Têmesâ-râmb tùmda ne sullâ n kôt-a kibay niis a sên date.

Sullâ tagsgd n gesa a na n tùma a wân ne têngsâ tà yà sôma n yààda.

38. Sullâ na n tùma a wâ ne sul-bèd a taabâ

Yaa tàlae tà têmesâ - râmb ne sul-bèda tùm ne taab n tôog n pidiss no-gâneg –kângâ.

- Sullâ tog n kosa sull- bèda la sull-bâonegâ tà b ko-a kibay sên kêed ne bâmb sên tùmd bûmb ninga.
- Sullâ tog n kosa sulla taab sên get ninsaal kô-n –mongra yell tà b wilg-b b tùumdâ gelgd no-gânegrâ yell to-to.

39. Sullâ tùum kaset sebre

Sullâ tog n gùlsa tùum kaset sebre yùum a yiib-yiibu tik-kâseng ne kônsèy ekonomika yînga. tùum kaset sebre kâng pùga, têmesâ-râmb sên tagsgd b sên na n maaneg tog n bee be.

40. Têmsâ-râmb sên tik b nuss no-gânegrâ yîng seg taaba

Têms niis sên be-b tùumdê wâ tog n segda taab wakat- wakat n tagsd n ges b sâ n tûuda no-gânegrâ sên dat to-to wâ.

Pipi seg taaba segd n zînda kiuug a yoob no-gâneg- kâng nao-kêndrâ ningri zugu.

Nasiô zuni sullâ taor soab tog n zînga seg - taab a taaba.

Nasiô zuni sullâ taor soab n yaa têmsâ fâa sullâ taor-soaba.

41. tùùmâ kaset sèeb la kibay a taab bîngri

Nasiô zuni sullâ taor soab n na n bîng tùùm-kângâ kaset sèeb la akibaya.

42. no-gânegrâ nug-tikri

Têmsâ râmb tõe n tika b nug no-gânegrâ zug sên sâng ne tùùlg kiuug rasem pis-tâ 2007 yùùmde nasiô zuni na-tênga sên ya ni yorke.

43. têmsâ wùm-taaba

Têmsâ –râmb tog n tika b nug no-gânegrê wâ tà yaool n lebg tilae ne-b tà b tû a sên datâ.

Têms nins sên na n pa tig nugâ tõe kel n wa tikame.

44. Têms sulli

Têms kêer kêe sullâ pùg wala têms sên be sul-kêeg pùga wa Yerope.

Sull-bâmb –râmb tõe n wa lagma no-gânegrâ la b wilg têmsâ sên n na n gom a yell wakatg ninga.

45. Wakat bùg la no-gânegrâ na n singe

No-gânegrâ singda rasem pis-tâ poore sùa n mikame tà têms pisi wa n sak n naage.

46. Zânsng soya

Têmsâ pa tõe n zângs no-gânegrâ pùg kôom ne bùùm yaaleg ye.

47. Tegsg no- gânegrâ pùga

Têmsâ tõe n kosa tegsg no- gânegrâ pùga. B tõe n kos-a-la Nasiô zuni sullâ taor soab nengê tà yê yaool n togs têms a taabâ.

Têmsâ yaka yamb n ges b sâ n n n segda taab n gom tegsgâ yèla la sâ n saka no-gânegrâ tekre.

48. Têng sâ n wat rat n yi no-gânegrê wâ

Têng fâa sê n dat n basa no- gânegrâ, a gùsda nasiô zuni sullâ taor soaba

Sebr sùà n ta nasiô zuni sullâ taor soaba nengê yùùmd a ye loog poore la têmsâ tôe n pa le naag nogânegrê wâ.

49. Kibay sên tôe n ta ned fâa

No-gânegrâ tog n bee nems buud fâa pùgê.

50. no- gânegrâ sên lebg ne buud a taab goama

No-gânegrâ na n lebga ne gilindi,araabde,sinoaando, èspayôlendo, fârendo la ne rusumdi tà welgr ka be gom-kâns pùgê ye.